

DESPESA SOCIAL, ¿PER QUI?
Germà Bel
(Publicat a *La Vanguardia*, 2 de Desembre de 2014)

La crisi ha tingut efectes demolidors sobre la desigualtat social en alguns països de la UE, però no en tots. L'Oficina Estadística de la Unió Europea, EUROSTAT, ha publicat fa poc la informació per 2013 sobre desigualtat de rendes als Estats membres, que es mesura mitjançant el coeficient de Gini. En el conjunt de la UE, la desigualtat el 2013 va ser menor que el 2008, any en què va començar la crisi, que s'accentuaria en 2009. Però no és el cas d'Espanya, que va registrar un dels majors augments de la desigualtat, juntament amb Xipre, Estònia i Hongria. El 2013 Espanya se situava en el grup de cap dels Estats desigualitaris, amb Bulgària, Estònia, Grècia, Letònia, Lituània, Portugal i Romania. La desigualtat espanyola s'assembla molt més a la dels països d'Europa de l'Est que al que correspondria amb les característiques econòmiques d'Espanya, únic entre aquests estats amb un PIB per càpita prop de la mitjana de la UE, mentre la resta estan molt per sota del 90% d'aquesta mitjana. De fet, no són pocs els Estats membres amb menys PIB per càpita que Espanya i també amb menys desigualtat.

El sospitós habitual de la major desigualtat a Espanya és l'existència de menys despesa social. Alguna cosa hi ha, però és insuficient explicació. De fet, el pes de la despesa social espanyola (en % del PIB) és més gran que en aquests països, i que en altres que tenen menys desigualtat que Espanya. Fa pocs dies s'ha publicat l'actualització de dades sobre despesa social en els països de l'OCDE (<http://www.oecd.org/els/soc/OECD2014-Social-Expenditure-Update-Nov2014-8pages.pdf>), i en el quadre 1 s'ofereix informació expressiva al respecte. Per descomptat, hi ha a Espanya polítiques socials que han estat sotmeses a retallades massa forts, mentre subsisteixen despeses sumptuàries com les dedicades a l'Alta Velocitat o l'aparell administratiu central de l'Estat, protegit de l'ajust pressupostari. I això no ajuda.

Però la qüestió s'aclareix bastant a la llum de la informació oferta en el quadre 5, sobre el percentatge de beneficis socials en diners que es transfereixen al quintil de població amb menys ingressos i al quintil amb majors ingressos. Causa gran estupor -encara que menys sorpresa- que el percentatge de la despesa social en diners que obté el quintil de població amb més ingressos és gairebé el 30% del total, i gairebé triplica el percentatge rebut pel quintil de població més pobra. Pautes similars es donen a Itàlia, Grècia i Portugal, i prop trobem França. Exactament el contrari succeeix a Suècia, Dinamarca, Holanda, Suècia, Regne Unit, Bèlgica, Finlàndia, i també Alemanya.

La despesa pública redistribueix, segur. Però no sempre redistribueix progressivament. A Espanya hi ha un problema amb la manca de recursos per a algunes polítiques. Però hi ha un problema molt més gran amb la forma en què es distribueixen la despesa pública en general, i la social en particular. Com en altres països del sud d'Europa, sectors amb gran poder econòmic i polític són capaços d'apropiar-se d'una part desproporcionada de la despesa pública. Mentrestant, els exclosos de veritat no tenen gairebé ningú qui els escrigui.